

Redacțiunea, Adm. nistrățiunea
i Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inserate înfranciate nu se primesc.
Manuscrisuri nu se returnează.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inserate mai primese în Viena
R. Koss, Haasenstein & Vogler (Otto
Maar), H. Schalek, Alois Herndl, M.
Imas, A. Oppel, J. Danneberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Kék-
szen Bernat; în Frankfurt: G. L.
Dobbe; în Hamburg: A. Siemer.
Prețurile inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 6 cr. și
30 cr. tiratură pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 30 bez.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 32)

„Gazeta” esse în fă-care-și
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un an 12 fl., pe șese luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru Române și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șese
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șese
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un eșemplar 6 cr. v. a.
séu 15 ban. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 173.—Anul VI.

Brașov, Duminecă, 8 (20) August

1893.

„Pacifizarea” naționalităților.

Brașov, 7 August st. v.

Audiți Români vestea cea mare! Ungurii voiesc să „pacifice” popoarele nemaghiare.

„Pacifizarea” acésta, ce o au ei în gând, se nu credeți cumva, că ar fi totu atâta cu împăciuirea. Nu, fiindcă, ca se se împăciuiască două séu mai multe popore între ele, e de lipsă înainte de tôte se se hotărăscă de bună-voia a da mâna unu cu altu. Până nu va fi mulțumită și o parte și alta, nu pôte se fi vorba de împăciuire. Pacifizarea însé e de altu soi: amă pôte-o numi împăcare cu sila.

Sciți cum se întâmplă când în câte o comună se petrec lucruri turburătoare și răsvrătitoare. Deregătorii obișnuiesc în asemeni împrejurări a cere „asistentă” militară, adecă se via militarii se facă rânduială și pace, ca ômenii se nu mai cuteze a dice nici „cârcu”. Acésta însemnă a „pacifica” pe ômenii neliniștiți. Astfel scim, că se vorbesce în istoria timpului celui mai nou de „pacifizarea” Bosniei și a Herțegovinei; scim, că Bosniacii au fost „pacificați” cu sabia și cu glonțulu; că n’au rămas nici ei dator și cătanele împărătesci au avut multă perdanță, până ce au căpătat opinia Români noștri munten din armată, ca se pôtă umbla după insurgenți printre stâncile și cöstele cele mai primejdiose, și așa în cele din urmă au reușit de a-i „pacifica” pe deplin.

Ungurii vréu se facă acuma cu noi, cum au făcut oștirile împărătesci cu Bosniacii și cu Crivoscianii, vreau adecă se ne împace cu de-a-sila; vrem nu vrem, se fim bun prietini cu ei și se ne închinăm lor!

Șoviniștii unguři de ađi nu mai întrebă, că ôre avem și noi Ro-

mâni vre-ună necaz séu vre-o durere, care ar trebui lecuite. Nu, la așa ceva nici că se gândesc. De aceea, că și Românul e om și că-lu dore amar, când îi tai în carne via, nici că vor se scie. Décă totuși Românii ’să neliniștiți și décă neliniștea lor pricinuesc acum neliniște și în împărăția, și-și află resunetu suferințele lor acum în totă Europa, se înțelege, că „Ungurii nu-să de vină”. Cine s’ar și învinui pe sine însuși? Dér nici Românii nu pôt se aibă vină, că mișcarea e atât de viuă între ei, căci décă Ungurii ar recunösce acésta, atunci ar trebui se mărturisescă, că într’adever Românii sunt nemulțumiți. Ca prin urmare Ungurii se n’au nici o vină, ér Românii se trecă de poporul cel mai mulțumit, vina trebuia se cadă pe un alu treilea, pe așa diși „agitatori” séu „ațtători și răsvrătitori” ai poporului român.

Nu, Ungurul nu pôte avea nici cea mai mică vină, el e omul cel mai bun, cel mai drept și cel mai marinos de pe fața pământului. Românul e blând și supus, este născut și făcut pentru pace. Așadar cine împedă pe acéști doi se trăsca în cea mai bună înțelegere?

Negreșit, că nu vitejii de pe ulițele Turdei și ale Oradiei-mari, vrednici urmași ai hórdelor selbatice venite din Schitia. Acéști sunt toți ômenii păcii și décă dărimă casele conlocuitorilor lor români, jăfuindu și amenințându viața lor, o fac fără îndoială numai spre a le da învățatură frătescă despre „patriotism” și despre îndatoririle, ce le are fă-care cetățean, cătră „statulu maghiar”. Dér nici poporul român nu pôte fi cauza neînțelegerilor dintre Români și Unguri. Căci Românul poporan suferă în tăcere loviturile biciului solgăbi-

răscu, plătesce cu supunere și în lirisc birul lui greu și până mai are o cöje de mălaiu nu este popor mai pacinic decât el.

Cine face dér tôte posnele și năzdrăveniile acele, cari turbură voia bună a stăpânitorilor noștri unguři și cari lătesc atâta nemulțumire și amărăciune între poporul român?

Acéști sunt „agitatorii” séu „ațtătorii naționali”. De vor fi nimiciți acéști, își gândesc acuma Ungurii dela putere, vom avé pacea cea mai frumösă între Români și Unguri. Haid’sé-i facem dér cu neputință, sé-i prigoni până într’a șeptea spită și sé-i despărțim de popor, atunci va fi érá pace, liniște și mulțumire în țară, ér Românii vor fi „pacificați”.

Orașul Cașovia a trimis o adresă la guvern, în care cere, ca acésta se aducă o lege deosebită pentru a zădnici cu totul lucrarea „agitatorilor din sinul naționalităților”. Fiile unguresci se bucură ca copiii de acéstu pas al șoviniștilor din Cașovia, și-și fac de pe acum socotelă cum după nimicirea agitatorilor și „pacifizarea” poporului, Ungurii vor împărți din nou pielea Romanilor.

Mai încetinelu, mai încetinelu, dragi fărtați! A trecut baba cu colacii! Veți vedé și veți convinge, că nu mai merge ađi cu apucături teroristice și mișelesc a împăca poporele! Vă veți convinge mai ales, că au trecut acele vremuri, când n’aveați, decât se dați din pinte și se porunciți, ca iobagii din jurul vostru se facă cu toți fețe vesele și mulțumite!

Ađi nu se mai pôt conduce poporele cu forța, ci numai cu binele. Nu mai merge cu pacifizarea, ci numai cu o leală și dreptă împăcare!

Pacifizarea se pôte face cu succes numai cu sabia și cu glonțulu.

Sé încerce și cu asta, décă le dá mâna, și vom vedé unde vor ajunge. Dér până ce nu vor fi în stare Ungurii dela cârmă a ne nimici cu sabia și cu focu, se nu uite, că suntem un popor cu conștiință națională totu așa de puternică, ca și a lor, și că împăciuirea unui asemenea popor nu se pôte face decât numai cu scirea și învoirea lui!

Un cuvânt la situațiune.

Cu ocaziunea apreciațiilor, ce pressa contrară a făcut conferinței noastre naționale de mai deunădi din Sibiu, unele apostrofări indirecte, ba ică-colea chiar și directe, au fost îndreptate expresu la adresa mea. Nu se va vedé dec neoportună deciziunea mea de a dice la acésta ocaziune un cuvânt asupra situațiunei.

Așa cred, că exprim numai un adevér, cam peste tot simțit, când dicu, că situațiunea politică a țării devine totu mai posomorită și în mai mult decât una privință pôte se ne inspira îngrijiri seriose. Apröpe pe tôte terenele vieții noastre de stat, relațiunile politice se încurcă tot mai mult și contrastele politice se ascutesc totu mai ager. Astfel vedem, cum regretabilele frecări ale naționalităților, cari de-adreptulu împedă o dezvoltare sănătösă și prosperă a vieții noastre de stat, în loc de a se limpezi, de a se conduce spre o dreptă și peste tot multămitore deslegare, ele așa-đicendă din di în di se complică totu mai mult, contrastele naționale se înăspresc într’o măsură, încatu — durere, ele amenință d’a invenina în ambele părți simțirile antagonistice. Și acestor turburări se adaugă nou. Bună-înțelegerea confesională, una dintre trăsăturile cele mai frumoșe și prețioșe ale vieții noastre publice, — a dispărut și o luptă confesio-

FOILETONULŪ „GAZ TRANS.”

Care-i cărușia cea mai bine răsplătită?

(Fine).

Inmulțindu-se poporațiunea și cu ea nevoile, se vedură și Romanii silii a mări moșile, dér totuși nu se dedea unei familii mai mult de șapte jugere. Cetățenii de totu ilustri, cari aduceau patriei serviciile cele mai însemnate, aveau voia sé ia din avutul comun până la 50 de jugere. Dér erau mulți cetățeni ilustri, cari nu rivniau la mai mult pământ, decât confrății lor; așa a fost de exemplu Curiu Dentat, care în urma marilor servicii aduse patriei, primise în trei rânduri onorurile triumfului, cu tôte acéstea însé el refușă cele 50 de jugere de pământ, ce i le oferise Senatul, mulțămindu-se numai cu șapte, cât aveau și confrății săi. Și acésta stare de lucruri ținu apröpe patru sute de ani. Ce deosebire între atunci și acum, între ei și noi! Ei se mulță-

miau cu așa puțin pământ, ér noi și cu mai mult nu scim trăi îndestuliți! Boerii lor refușau mulțimea jugerelor în favorul săraciei, ér boerii noștri ne iau și din îngustele holde brazdă de brazdă, ér cu ocaziunea comasărilor unde numai pôt ne iau pământul bun și îndemănatec și în schimb ne dau rîpele sterpe, rezorele înțelente și pline de spin și mărcini. Și drăguțul de guvern dice, că dreptu au boerii, ér de pe spinarea noastră scie scöte — cu ajutorul dröiei de executori — darea directă și indirectă, ca și când în mâna noastră ar fi pământul cel mult și bun.

La finea veacului trecut, boerii fericite Ungarii scöseră pe iobagi din folosirea pământelor mai bune, din apropierea comunelor, și îi depărtară pe hotar; în 1830—1845 se lătiră boerii și mai departe, își formară *laburile* (latifundiile) cele estinse, țărănimea fu dusă și mai departe spre fundul hotarului, ér dela 1870 în cöce, proprietarii unguři de pământ, cu ocaziunea comasărilor în-

cungurară comunele în lung și lat lung și curmeșu, totu numai cu *labur* de ale lor; micii posesori sunt duși unde numai macrișulu iepuresc se face, ér după ce și din aceste locuri sterile vor face țărani locuri bune, te miri ce li-a mai plesni prin minte nobililor boeri, de cumva Dumneđu nu li-a mai ciunta din cörne, că prea sunt împungători.

Fătu cu înguștimea proprietății, ce aveau Romanii în cele d’intăiu veacuri, numai printr’o cultură îngrijită se pôte înțelege starea înfloritoare a agriculturii și îmbelșugarea producțiunei. În adevér șapte jugere (o hectariă și 75 arii) au și ađi mare parte din micii noștri proprietari și cu tôte acéste, ca sé pôtă trăi, simțu trebuința de-a lua pământ în parte.*)

*) În parte dela mării proprietari iau țărani noștri pământulu așa: locurile de cucuruz le ară proprietarii și le sémănă, ér țărani le sapă de două-ori, le culeg, légă turgenii și apoi împart: 2 părți sunt ale proprietarului de pământ, ér a 3-a parte este a țăranelor muncitor, din tôte

Caută însé se mărturisim, că strămoșii noștri lucrau pământulu cu mai multă îngrijire, decât noi, cu tôte că nu aveau instrumente agricole atât de perfecționate cum sunt ale nostre de ađi. Un cetățean, cu numele *Furiu Cresiniu*, avea holde atât de frumoșe, încatu fu bănuit, că ar desfăr, agricultură romană — atât de înflorită — încep se dee înapoi. Tocmai așa se întâmplă și la boerii noștri, căci dice Beneaminu Franklin: *Cine vré se se înavușcă din agromia, sé țină însu și de cörnele plugului.*

Dreptu instrumente agricole aveau strămoșii noștri cam de acelea, de cari avem noi ađi, nu atât de perfecționate ca ale nostre, dér manuate de ei mai bine decât de noi.

Lucru de frunte în agromia vechilor Romanii îl ocupa îngă-

productele pământului: cucuruz, bostani, fasole, sémănă de cânepă (handuri) etc. Fănațele le iau éraš în trei, décă 2 părți sunt ale proprietarului, ér a 3-a a muncitorilor; otăvile însé se lucră în parte dreptă: una mie, una ție.

nală s'a înscenat, carea umple spiritele de nouă iritațiuni, gata d'a amenința până și bazele morale ale statului. Luptele pentru dreptul de stat iau, în formă de așa numitele aspirațiuni naționale, un caracter totu mai actual și ele nu vor lipsi d'a aduce în oșei-care clătinare încrederea publică în soliditatea și durabilitatea baselor fundamentale de drept ale statului nostru. Măsurile politice financiare, ce s'au inițiat în scopul d'a regula relațiunile valutei, amenință, în dezvoltarea de a d'a lucrurilor, a împinge spre o fatală sguđuire tocmai această basă a existenței noastre economice. Astfel vedem astăzi pretutindenea turburări și lupte, nicăiri încă o cale deschisă, nicăiri un punct stabil în această confuziune generală.

Este deci dela sine înțeles, că între asemenea împrejurări nu poate să fiă nici vorbă de o mulțămire în țară. Și într'adevăr, ori-cât de paradocs s'ar păre, faptul nu se poate trage la îndoelă, că chiar și acel popor, intereselor cărui naționale, adevărate și închipuite s'au subordonat fără scrupul toate interesele de stat, departe este d'a fi mulțumit, — nu numai în general, dar nici măcar în special cu eluțațiunile sale în această privință și cu stările de astăzi. D'altă parte însă, este un fapt de sine înțeles, că celelalte popore de sub Coróna St. Stefanu, ale căror interese naționale nu nu mai că nu se găsesc demne d'a fi respectate și cultivate de către puterea de stat, ci de ori unde, numai se poate, în mod artificial se reprimă, — acele popore sunt cuprinse de o profundă neîndestulare, de o neîndestulare, carea — durere, pe ici pe colea a ajuns deja la un grad de amarăciune.

Așa-dăru încurcarea generală a relațiunilor politice și nemulțămirea generală a poporelor, sunt cele două trăsuri caracteristice ale situațiunii de astăzi a țării.

Der o situațiune ca acesta nu poate să deștepte, decât numai îngrijiri serioase. Ea ar fi îngrijitoare, dacă ar fi rezultatul necesar al cutărilor contraste de interese reale și necomplanabile, cari apoi cu aceeași necesitate ar împinge țera spre o crisă inevitabilă; der ea este îngrijitoare și în acel casu, dacă ar fi numai produsul natural al contrastelor de interese artificial provocate; căci în acestu casu, o politică de stat greșită ar conduce țera, în mod neresponsabil, spre o crisă artificială provocată.

Eu consider prima suposițiune de totu eschisă; eu tinu de-adreptul imposibil, ca după o existență milenară a statului și după o conviețuire totu atât de lungă a poporelor sale, între interesele existențiale ale acestor individualități de popore și între adevăratele și permanentele interese vitale ale acestui stat, seu și numai între interesele de existență națională ale unuia și acele ale celorlalte popore — se se fi putut nasce contraste adevărate seu tocmai necomplanabile. Din contră, eu tinu, că în reciproca respectare a intereselor naționale vitale nu numai fiecare dintre aceste popore, ci și statul, ca atare, și-ar găsi cea mai sigură garanță a existenței sale.

Eu, dreptu vorbindu, nu cred, că vr'unu adevăratu interesu al statului ar fi postulându acele reforme sguđuitoare, ce nici nu s'ar pute esecuta fără d'a distruge simțămintele religioase-etice ale poporelor creștine din patriă. Din contră, eu susțin, că astfel de reforme, abstracțiune făcându dela toate alte mai mici stricăciuni, cari le-ar însoți, n'ar pute să aibă, decât unu efectu: sguđuirea cea mai periculoasă a temelior morale ale statului însu-și.

Imi este greu a crede, și în această privință doră că nu mi-se va denega o oșei-care nepreocupare, cumcă legătura de dreptu publicu, ce există între Ungaria și Austria, în a cărei stabilitate creatorii și aderenții ei vedu tocmai condițiunea de existență a independenței Ungariei ca stat, se cuprindă adevărate pericole pentru existența acestui stat ca atare, precum se teme de acesta în faptă o considerabilă parte a opiniunii publice, a d'ei decizătoare în țară; căci ar fi într'adevăr cea mai fatală situațiune, ce se poate cugeta, care și-ar găsi expresiunea în anomalia strigătoare, că pentru Ungaria, propria ei condițiune de existență involve tot-odată și unu pericolu de existență.

Eu deci cred, că atinsele încurcături și lupte naționale, bisericesci politice și politice de stat, nu provin din oșei-cari adevărate contraste de interese, ci sunt numai regretabilele consecințe ale acelei direcțiuni false, carea astăzi indică marșruta întregii noastre vieți de stat și-și găsește propria ei notă caracteristică într'a provoca la totu pașul conflicte de interese în mod artificial.

Sigur nu dicu nimic nou, ci repetu numai unu adevăr de multu recunoscutu de cei nepreocupați și de multe-ori constatatu, când afirm,

cumcă adevărata și propria cauză a acestei situațiunii îngrijitoare zace în *șovinismul naționalu, crescutu mare prin măestria, astăzi devenitu deja bolnăviciosu*, carele pe d'o parte dominază întreaga noastră vieță publică fără considerațiunii, pe d'altă parte elu însu-și nu rar este pus în serviciul intereselor de putere al partidelor politice.

Acestu șovinismu naționalu, carele cuprinsu, ca celu mai înaltu scopu al tendințelor politice și tot-odată celu mai eficace mijlocu de agitațiune în lupta politică de partidă, în formală întrecere a partidelor parlamentari și a societății, „patriotice“, însu-și se aventă la incommensurabilu, acestu șovinismu causază confuziunea generală.

Avemu a face aci cu o direcțiune bolnăvicioasă a spiritului, care își găsește motivele psihologice mai afunde în instinctul de dominațiune națională, der cu multu mai multu în instinctul de proprie conservare națională, care potențatu până la unu grad de iritabilitate nervoasă, ține astăzi formalmente înjugată opiniunea publică decizătoare în țară. Acestă morbidă opiniune publică este carea vede Ungaria pe d'o parte amenințată de pericolul absorbțiunii, pe de alta de pericolele descompunerii, și care într'a apărarea ei de atari pericole închipuite, provocă pericole adevărate.

Acestă direcțiune politică morbidă este, carea în nuda faptă a eterogenității de rase în Ungaria, intuiează unu pericolu de existență a acesteia și caută apărarea de acestu pericolu în contopirea artificială a raselor. Ajunge o singură privire asupra Belgiei și Helveției, pentru d'a se convinge, că faptul eterogenității de rase în sine încă nu este unu pericolu esențialu pentru state, că prin urmare acel pericolu, care direcțiunea astăzi dominantă ilu ochesce deja în pura faptă de eterogenitate de rase în Ungaria, este unu pericolu curat imaginariu. Der cine, într'a câtva numai nepreocupatu, ar mai pute să stea la îndoelă despre aceea, că contopirea de rase, atințită spre conjurarea celui închipuitu pericolu, poate să provoce asupra țării în modu artificialu unu pericolu adevăratu și forțe seriosu? Căci pe câtu de siguru este numai o consecință logică, când din acel punctu de vedere, că eterogenitatea de rase apare ca pericolu de existență și contopirea de rase ca unica garanță pentru existența Ungariei, condițiunile de existență a disparatelor individuali-

ități etnice: deja în principu se declară de incompatibile cu condițiunile de existență ale statului, totu asemenea siguru este d'altă parte, că o politică de stat, carea contopirea raselor o ridică la valoarea de principu de stat, amenință de-adreptul în existența lor națională aceste individualități etnice și le constrânge artificiosu, în contra voinței lor, der cu necesitate psihologică, la o *luptă legitimă de apărare națională*. Er câtu de regretabile sunt pentru dezvoltarea statului nostru astfel de lupte intestine între rase, despre acesta deja posomorita iconă a situațiunii de astăzi în țară ne oferă o închipuire prealabilă; der cine în țară ar pute să primescă asupra sa chozeșia despre aceea, că această luptă, între împregiurări, nu va degenera la unu grad, încâtu la urma urmelor ea să devină fatală pentru toate părțile, ba chiar și pentru existența Ungariei.

Astfelu spre evitarea pericolelor închipuite, se provocă pericole adevărate!

Nu mai această direcțiune morbidă a spiritelor opiniunii publice, așa-numite „patriotice“, poate să ne explice cea neîncredere, pe câtu de atundă, așa de absolutu nejustificabilă, de care ea, această opiniune publică, a priori plină este față cu naționalitățile; numai această direcțiune a spiritelor explică cea nervoasă iritabilitate, de care această opiniune publică devine cuprinsă și când numai se cugetă la naționalități.

Acestă atundă și, durere, tot mereu crescândă neîncredere, se manifestă și de și prin pressa „patriotică“, și ea, această neîncredere, constituie o trăsătură fundamentală semnificativă a întregii activități legislative. Acestă trăsătură a neîncrederei se dovedește în toate dispozițiunile legislative ce ating relațiunii naționale, pretutindenea dominază tendința invederată, câte odată chiar pe față mărturisită, de a strimtoră tot mai multu cercurile de liberă mișcare și dezvoltare națională, în parte chiar și cele prin lege garantate, din contră diă asigura ingerinței statului în toate relațiunile naționalităților unu câmpu tot mai largu.

Nu mai această aci constatată iritabilitate a opiniunii publice „patriotice“ este, care ne face a nu ne mai mira când o vedem totu mereu neliniștindu-se la ori-ce mișcare națională a acestor elemente, zărindu în fiă-care reprezentant alu acelor unu dușmanu fățișu seu ascunsu, în fiă-care manifestațiune națională unu pericolu, de nu o trăs-

șarea pământului, unu lucru, pe care multu din noi, cei de a d'ei, nu punu prețulu recerutu. Romanii sciau gunoi pământulu mai bine, decât noi, der le și da rōde, nu ca nou!

Pentru îmbunătățirea pământului, strămoșii noștri Romani întrebunțau *varul, marga și cenușa*.

Scriitoru de renume, ca Pliniu, arată, că varul era folositu pentru locurile de grău, asemenea pentru grădinile de maslini, vii și cireși. Cireșii văruiți erau mai timpurii.

Despre proprietățile cenușei de a fertilisa pământulu, ne spunu scriitorii cei mai de valōre romani, ca Catone, Pliniu, Palladiu, Virgiliu. Catone recomandă cultivătorilor să ardă pe locurile de grău cracele de arbori, ce le prisosesc, și să imprăștie cenușa pe acele locuri. După ce s'a cenușitu pământulu, sfătuesce să se sēmene macu sēlbatecu.

Palladiu povățuesce, că în casul de a se sparge pământulu ocupat de pădure, să se taie arborii și să se ridice din locurile, cari sunt grase din firea lor, eră în locurile

slabe ori sterpe, să se lase arborii și să se aude pe locu.

După Pliniu, este bine, ca în viile slabe, să se arde vița tăiată și cenușa să se ingrope în pământu, Catone recomandă să se ingrope în pământu, cu plugulu seu cu sapa, vița tăiată.

Virgiliu spune, că se obiceiuesce a se da tocū paelor după ce s'au recoltat grănele.

Înteleptulu Catone ne spune, că străbunii noștri puneau o grijă deosebită pe fabricățiunea și întrebunțarea gunoiului. Loculu celu dintăiu în agricultură, dice elu, ilu ocupă aratul, er numai decâtu după aratu, loculu alu doilea ilu ocupă ingrășatul agrilor. Pliniu ne spune, că întrebunțarea băligarelui l'ar fi introdusă în Italia Ercule; imortalitatea însă se acordă regelui Stercutus, fiulu lui Faun, pentru-că făcuse aceeași invențiune.

Varrone, celu mai învătătu între Romani, ne spune, că — după Cassiu — celu mai bunu ingrășământu este gunoiulu de paseri și

galițe, afară de celea iubitoare să petrecă în apă, der dintre paseri porumbii sunt, cari dau gunoiulu cel mai bun. Acesta ar fi de ajunsu, dacă s'ar sēmena pe pământu ca sēmența. Varrone însă susține, că decâtu celu de porumbi, mai bunu ar fi gunoiulu din cotetele de *sturđi* și de *mierle*, care este tot-odată unu bun nutrețu pentru boi și porci. Același Casiu, după gunoiulu de paseri, pune mai întâiu escrementele de om și apoi băligariulu de vite.

Varrone recomandă, ca să se pună în mijloculu grōpei de gunoiu unu stēlpu de stejaru, pentru ca să nu se adune șerpui.

După Columella, sunt trei feluri principale de ingrășăminte: acela produsu de paseri, acela care provine dela omeni și gunoiulu de vite. Ingrășămintele de paseri, mai cu sēmă celu de porumbi, este celu mai bun, eră celu de paseri aquatice (gāse, rațe) nu este bun. Alu doilea ingrășământu ilu formază escrementele omului, amestecate cu rinituri (măturături) de prin curte.

Udu de om, după șese luni de fermentățiune dospire era întrebunțatu pentru ingrășarea viilor și a pomilor roditori. Collumela pretinde, că acestu udu desvōltă gustulu și parfumulu fructelor. Băligariulu de vite era celu din urmă, și se clasifică așa: întâiu celu de *asiză*, apoi celu de *ōie*, după aceea celu de capre și în urmă băligarele de *boi, vaci, cai*.

Până a d'ei încă nimeni n'a putut face o clasificățiune mai rațională a deosebitelor materii de ingrășare, de cum o făcuseră străbunii noștri.

Bunulu Columella era atâtu de convinsu despre trebuința gunoiului, încâtu și pe cei ce nu aveau paseri ori vite li numia cu dreptu cuvēntu omeni leneși, dacă nu-și ingrășau locurile, și-i povățuia, că dacă n'au balegă, să adune totu felulu de frunze, să taie tușuri, să curățe drumurile și curțile, să cosescă ferigă și alte buruiene și toate acestea amestecate, să le pună în gropi spre putredire. Ba, pentru ca băligariulu să fie mai bun, li îndemna să facă grōpe, în

dare de maiestate și de patriă. Numai această stare a spiritelor ne explică paradoxul, că pe când opiniunea publică „patriotică“ consideră măiestrită escludere din parlamentul a naționalităților de un triumf a ideii oficiale de stat, aceeași opiniunea publică, decretarea pasivității nouă impuse, o stigmatizează de o demonstrațiune dușmănoasă statului. Numai această stare a spiritelor, de permanentă neîncredere și permanentă iritațiune, explică aparițiunea de sigur paradoxă, că opiniunea publică a unui popor iubitor de libertate caută saluta acestuia în omnipotența statului și în continua urcare a puterii discreționare a guvernului, pe care apoi îl împinge formal. Ca să și useze potrivit de această putere. Er că, cât de cesiv s'a deprinsu a fi guvernul față de o ast-fel de „douce pression“, se dovedesce mai bine prin persecuțiunile judecătorești, puse pe totă linia în curgere.

Și această dispozițiune a spiritelor spre neîncredere și iritațiune se mai și potențează artificial, parte bona fide, parte chiar pentru scopuri egoistice. Ast-fel vedem paralel cu patriotismul torturat de sincere îngrijiri, desvoltându-se un „aspirantism patriotic“, care își face de-adreptul o chiamare din aceea, de-a potența neîncrederea, durere, și așa destul de afundă, d'a ține în permanentă iritațiune opiniunea publică, și altmintre iritabilă. Și cunoscută este partea, ce presa „patriotică“, reuniunile „patriotice“, active la acea „mare operă de asimilare națională“, și în fine „politica de partidă“ în parlament și afară—pot să se revindece, fiă-care pe sēma sa, din activitatea de această natură.

Numai pe lângă o dispozițiune spirituală șovinistică ast-fel infectată a opiniunii publice decidătoare la noi, este posibil, ca din incidente atât de neînsemnate, precum sunt certa pentru botezarea copiilor din căsătorii mixte, nefericita ordonanță din Februarie, un pic de manevră de cabinet și de partidă, să se pună pe totă linia în rotare cesiuni atât de grave, precum sunt cele politice-bisericesci, și să se împingă pe planul actualității reforme, cari nu aștutesc mai puțin decât la o restaurare radicală a acelor baze de drept, pe cari zacă adăpostite toate relațiunile familiare ale cetățenilor statului, precum și cele dintre stat și biserică. Numai într'o dispozițiune spirituală d'a vedé pururea și pretutindena pericole și de-a încerca

totu mereu, prin toate mijlocele, contopirea națională, este posibil d'a descoperi d'odată, și a voi să facă și pe alții a crede, cumcă în acea tradițională comuniune de drept, carea s'a format în decurs de un mileniu, prin mii și mii de legături a unei intime comuniuni de interese între stat și bisericile istorice regnicolare — se cuprinde o pedecă și un pericol pentru libera desvoltare a statului liber; numai într'o astfel de dispozițiune spirituală este posibil a se persvada pe sine și pe alții, cumcă o măsură greșită a guvernului — nu pe acesta îl compromite, ci autoritatea de stat; numai prin o opiniune publică ast-fel șovinistică morbidă este posibil, cu losinca de „liberalism“, de „autoritate vătămată a statului“, de „unitate de drept“ usând în serviciul „contopirii raselor“, a face propagandă eficace pentru reforme, cari însemneză o rumpere instantaneu și completă cu o tradițiune milenară, și ar sgudui statul în temelile lui morale.

Dér cine în tēra, considerând lucrurile numai cu ceva nepreocupațiune, n'ar trebui să recunoască, că acel pericol, ce s'ar nasce, cum se pretinde, pentru stat din ținerea ulterioară la tradiționala relațiune de drept între stat și biserică, este un pericol curat numai imaginar! Și cine în tēra ar pute să cuprindă cu mintea sa în totă mărimea sa acele adevărate pericole, ce le ar aduce cu sine asupra țerii ast-fel de reforme radicale, în cazul decă ele serios s'ar introduce! Căci să nu ne dăm în această privință pradă unei amăgiri periculoase și să nu trecem cu vederea marea învățătură a istoriei, după care pe lângă dreptatea guvernăntilor, credința masselor într'o mai înaltă ordine divină morală a lucrurilor, este ceea ce a format prin toate timpurile fundamentul adevărat solid al statelor și care fundamentul a-lu sgudui încă nici un stat n'a încercat nepedepsit. Așa a fost această în anticitatea păgână și — făr' a mai atinge de evul mediu, cufundat în credință, nu altfel este în timpul nostru „al lumnilor.“ Tendințele destructive, ale căror simptome le observăm în statele culturale dela apus, sunt confirmarea acestui adevăr istoric; căci ele într'o parte nu neînsemnată sunt fructele rele ale necredinței masselor, care necredință a sprignit'o de-adreptul, ca din oficiu, o politică bisericescă revoluționară. Și într'adeveru, instituțiunile moderne, politice-bisericesci ale acestor state,

ar fi să ne servescă mai mult de exemplu, de care să ne ferim, decât pe care să-lu imităm.

Cu intențiunea decă d'a încetățeni instituțiunile de-aseenea natură în scopul d'a se feri de pericole imaginari, se provocă — cum vedem, și pe acestu teren al vieții noastre de stat pericole adevărate.

Și nu altfel suntem și pe terenul dreptului public de stat. Numai pe lângă iritabilitatea în grad atât de înalt a opiniunii noastre publice „patriotice“ este posibil, ca o indegetare asupra pericolelor din pretinsele tendințe de germanizare, să mai pōtă avé și adă efectul unui mijloc de agitațiune; numai dintr'o dispozițiune șovinistică atât de încordată a spiritelor se pōte explica acea viuă susceptibilitate, cu care această opiniune publică „patriotică“ întimpină acele așa duse aspirațiuni naționale, cari, fiă ele oricum considerate, în rezultatul lor final totu numai a slăbi ar puté legătura de drept public cu Austria și — de dragul căror aspirațiuni, cam sucite — sit venia verbo, parcă se perde din vedere acel mare interes, ce pare împreunat cu subsistența cât se pōte de solidă a acestei legături cel puțin pe cât ține stadiul de tranzițiune, în care ne aflăm de prezent față cu marele evoluțiune, la cari avem să ne așteptăm.

Nu-i vorbă, Ungaria între împrejurări pōte să fiă amenințată, dintr'o anumită parte, chiar în esistența sa de stat, dér această nu Ungaria în sine unită și tare, ci o Ungaria slăbită în sine prin desbinarea artificială a popórelor sale.

Din ambele aci fugitiv atinse feluri de pericole decă, unul zace în debilitarea proprie internă a Ungariei, celalalt într'o eventuală slăbire a legăturii sale publice-politice cu Austria. Din contră, temutul pericol din partea acestei legături în sine se arétă ca un pericol curat imaginar. Vedem decă, cum în tocmai ca și pe celelalte ambe terene deja atinse ale vieții noastre de stat — și pe acestu teren de drept public, prin tendințe, ce continuă a lua un caracter totu mai actual și cari nici nu se pot realiza făr' d'a destrăma acea legătură, în scopul de a evita pericole imaginari, se provocă pericole reale.

Se vede, că adevăratul și propriul isvor al rēului zace în acestu spirit șovinistic bolnăvicios al opiniunii publice, astădă decidătoare în tēra.

Acestu curențu a maturisat absurd

dogmă despre incompatibilitatea între condițiunile de esistență ale statului și cele ale elementelor sale constitutive.

Acestu curențu i-a succesu a crea o stare de anomalie clamantă, unde statul este dominat de o silnică neîncredere față de proprii săi cetățeni.

Acestu curențu vede în faptul eterogenității de rase, un pericol, și în contopirea artificială a raselor, saluta Ungariei.

Acestu curențu scapă pretutindena din vedere comuniunile de interese, ce zac mai afundă, și provocă pretutindență artificială conflicte de interese.

Acestu curențu zăresce pretutindena pericole imaginare și provocă pretutindena adevărate pericole.

Acestu curențu caută a întări statul prin totu felul de mijloce artificiale și slăbesce toate legăturile naturale de consolidare, și ruineză toate bazele naturale, sănătoase și solide de esistență a acestu stat.

Și acestu curențu, precum scim, în partea sa precumpnitore, crescut mare prin măiestria, începe a se forma într'unu adevăratu torentu, care răpesc cu sine, cu putere elementară și cu rapiditate adevăratu infricoșătoare totu ce de bună voiă i se însoțesce și amenință cu nimicire totu ce cuteză a i se opune.

Nici unu interesu național, nici unu religios, nici social, nici politic, ori cât de îndreptățit și cu bine înțelesele interese ale statului ori-cât de strins împreunat ar fi el, nici nu pōte, nici nu-i e permis a se împotrivi nepedepsit acestui curențu. Nici unu factor al autorității de stat, fiă alu legislativei, fiă alu esecutivei, nu cunosce de consultu astădă, a pași pe față hotărît în contra acestui curențu, și decă vre-unu dintre acești factori ar cuteza să facă măcaru o timidă asemenea încercare, acela va fi amenințat numai decă în nimic mai puțin, decât în esistența sa.

Decă eu cred, că o ast-fel de situațiune este pentru durată absolutu nesustinibilă. Acesta este începutu unei ere de terorism alu unei opiniuni publice rētăcite, carea astădă deja tiranizează până și autoritatea de stat, ér mâne ușor pōte să o aducă în clătinare.

Aici, în acestu curențu, este isvorul rēului. Aci este isvorul acelu neprecalculabil de seriosu pericol, despre care să mi-se ierte expresiunea cam trivială, în mijlocul ametelei generale în care ne aflăm, în cercurile decidătoare par' că astădă încă nici idee nu esistă.

Astădă, cum cred eu, ar fi încă timp

cari să strângă cenușa, curățiturile din șanțuri și canale, paiete și toate gunoile de pe lângă casă. Acesta amestecătură se o țină în stare de umedă ca să putredescă mai curând. Gunoiul, care a stat unu an în gropă, este cel mai bun pentru cereale, ér celu prospetu este bun pentru fēnațe, pentru-că dīce Columella, cu câtu este mai prospetu, cu atâta produce ierbă mai multă.

În privința cățătimei de gunoiu, ce trebe aplicat, încă ne învăță străbunul Columella; elu recomandă pentru unu juger de câmpia optu spre-dece căruțe de gunoiu, ér pentru unu juger din localitățile muntose două-dec și patru.

În casul, când cultivătorul n'a putut gunoi înainte de sēmēnare, atunci se împrăstie prafu (pulbere) de columbină (gunoiu de paser) preste plantele rēsărite.

Convins despre bunătatea bălegarilor, nu este mirare, că agricultorii romanii să se fi ocupat de própe cu modul de a strînge și

păstra gunoiul, cum și cu întrebuințarea lui cea mai folositore.

Varrone, vorbind despre întocmirea construcțiunilor rurale, tracteză cu mare știință despre conservarea bălegarilor. După densul fiă-care economiă trebe să aibă două gropi pentru strîngerea bălegarului, séu de numai una, aceea are să fiă despărțită în două; într'una se depune bălegarul prospetu și din cealaltă să se iee gunoiul dospitu pentru îngrășarea țarinilor. Totu acestu agronomu priceputu recomandă să se ferescă gunoiul de sóre, încungiu-rându-lu de toate părțile cu crăci și foi de arbori, pentru ca sórele să nu evaporeze suculu, care este principiul îngrășământului.

Pre lângă cele dīse de Varrone, Columella sfătuesce pe agricultorii să facă gropile cam înclinate, zidite și pavate, pentru ca umedela gunoiului să nu străbată în pământ. Apoi recomandă udarea gunoiului, pentru ca sēmēțele de spin și buruienii, ce se află amestecate cu paiete și cu straturile vitelor, să putredescă și

astfel să nu rēsără în pământulu ce se va gunoi.

Vedeți, așa ne învăță străbunii, și Dómne bine ar fi de noi, decă i-am asculta și am face cum ne învăță ei!

Romanii aveau timpuri anumite pentru căratul gunoiului la câmp. Columella dīce, că celu care voesce să sēmene tōmna, trebe să care gunoiul în Septemvrie, când începe să scadă luna, ér pentru sēmēnaturile de primăveră, să se care gunoiul din iernă. Gunoiul să se facă grămedii pe câmpu, la depărtare de câte deuce urme. Toți agronomii sfătuesc, că gunoiul să se îngrape cu plugul sub brazdă, îndată ce s'a împrăștiat, ca să nu-și pērdă puterea prin evaporare, causată de rațele sōrelui. Totu pentru același cuvēt să nu se împrăstie mai multe grămedii de gunoiu într'o dī, ci să se împrăstie numai câte se pot astupa sub brēzdă până sēra.

fi trăgēndu prin farmece grāsimea din țarinile vecinilor. Fiindu pentru acesta datu în judecată, elu, în

diua judecării, duse în Foru ca mijloc de convingere, ómenii casei sadle, toți sdraveni, curăți, bine îmbrăcați și bine nutriți; mai duse unelte bune și boi buni, ér acolo adresându-se cătră popor, dīse: „Ecă, în ce stau farmecele mele; nu potu însă să vă arăt și să vă aduc în Foru chibzurile, vegherile și sudorile mele!“ — Și-lu judecară de nevinovat.

Ore până în diua de adă nu dīce poporul nostru: Petru e strigoiu pe vaci? Ioan are făcētură pe vii? Pavel scie, ce scie, ori că a aflat comor... Și de ce? Căci vacile lui Petru sunt mai frumoase și dau lapte mai mult și mai bun, viile lui Ioan produc mai bine, ér Pavel se înavūtesce vēdēndu cu ochii; dér puținei sunt cari să recunoască, că Pavel scie alege vacile de bune, apoi le nutrește și curătesce cum se cuvine și nu le îngrēună cu lucru prea mult și prea greu; puținii sunt, cari vor să recunoască, că Ioan își lucră viia la timp și bine și că nici unu anu nu trece, să nu o gunoescă; puținii

d'a sana rēlū. Acēsta însă ar trebui recunoscutū în adevărata sa cauză și apucatū dela rădēcină. În locū d'a se lăsa de bună voia purtați de umflatele valuri ale acestui periculosū curențū, patrioții mai sobrii și mai chiamați chiar din mijloculū acestui curențū ar trebui cu determinațiune bărbătescă a i se opune. Spiritele, deja în mare gradū iritate, ar trebui domolite, în locū d'a fi alarmate prin măiestria. Patima rea de dominațiune și nemoderațiune, de neîncredere și netoleranță, ar trebui conjurată, și spiritulū moderațiunii și dreptății, alū încrederii și toleranței, redesteptatū. Numai decă factorii autorității de statū vorū fi astfel animati, autoritatea de statū va fi emancipată de influințele incompetente ale opiniiei publice, numai atunci ea, autoritatea de statū, va fi în stare d'a-și reocupa pozițiunea conducătoare și dominantă ce i se cuvine față de acēstă opiniie publică. Numai decă va succede de a abate opiniie publică pe căi false mânăta, la căile cele drepte; numai atunci va fi posibilă o adevărată și temeinică sanare a rēlului.

Și într'unū ast-felū de casū, precum după cea mai bună convicțiune potū se adaugū, sanarea ar fi și sigură. Odată toate părțile animate de spiritulū moderațiunii, alū dreptății și alū încrederii reciproce, am firma convicțiune, că vorū dispăre ca printr'unū farmecū nu numai contrastele intereselor artificialū provocate, ci prin cevași străduință onestă din ambele părți, și eventualile dificultăți, întemeiate în relațiunile tactice, ar putē fi conduse la o deslegare mulțamitoare pentru toate părțile.

Er decă acestui periculosū curențū de astăzi nu s'ar pune stavilă, atunci nu este d'a se aștepta la o clarificare a împrejurărilor astăzi atât de încurcate, ba încă este de temutū, că confuziunea generală va mai cresce. Este de temutū, că autoritatea de statū, tirită după sine de acestū curențū, intru atâta va fi slăbită, încâtū ea în momente serioase critice abia va fi în stare de a corăspunde problemelor sale potențiate în asemenea casuri.

Pe noi Români specialū acēstă tristă stare de lucruri trebuie să ne atingă deosebitū durerosū; căci abia mai există două poporā, cari în interesele lorū vitale, și chiar existențiale, atātū de tare se fiā avizate unul la altulū, ca și Maghiarii și Români. Aceste două poporē n'au menițiunea

d'a lupta unulū contra celuilaltū; o ast-felū de luptă este nenaturală, de ore-ce ori-cum ea s'ar decide, în ultima instanță, pururea ambelorū ar putē fi spre stricăciune și unui alū treilea spre folosū. Din contră, ambele aceste poporē suntū avizate d'a se pregăti în sinceră amiciă și frăție, în cea mai intimă alianță pentru grelele țile de grele încercări, ce le așteptă, pentru-ca atunci împreună și solidare se potă lupta marea luptă pentru existența națională în contra periculelor și atacurilor, ce pe ambele le amenință.

Se potē ore ca să nu fimū atinși durerosū, când noi tocmai din acea parte, din carea sub ori-ce punctū de vedere îndreptățiți amū fi d'a ne aștepta la o întâmpinare cu dreptate și încredere, ne vedemū întâmpinați de o tendență agresivă, carea prin măiestria a scosū elementulū nostru din cadrulū constituțiunii, a eschistū sistematicū acestū elementū în privința intereselor sale naționale dela toate beneficiile vieții de statū, care în propria sa patriă i face imposibilă o viață și dezvoltare națională liberă și ast-felū prin măiestria împinge acestū elementū într'o luptă, cea mai nenaturală pe lume, de apărare legitimă forțată, contra celui mai naturalū, de prevedință predestinatū aliatū alū său!

Nu este ore o fatală miopiă și o grea păcătuire contra propriilor sale interese de esistență — din partea acelora, cari în modū atātū de ușuraticū provocă o luptă atātū de nenaturală!

Și nu este ore o preocupățiune de totū fatală, când totū aceia, cari provocă acēstă luptă, după aceea în fiā-care actū de legitimă apărare a noastră zărescū unū actū de dușmăniă în contra elementului lorū și a patriei? Ei bine, la toate acestea noi în conferința națională din urmă aveamū numai unū răspunsū: *Suntem una în determinațiunea, d'a continua cu totă rezoluțiunea și toate mijlocele legale ce ne stau la dispozițiune — acēstă nouă impusă luptă de legitimă apărare națională.*

Și în legătură cu acēstă de nou documentată solidaritate a partidului nostru naționalū, pentru de a respira anumite iluziuni, ce pare a se susține în tabera contrară, ași mai indigeta, deși numai în trecēt, atâta, că acēstă solidaritate, pân' acum celū puținū — este uniculū rezultatū realū alū luptei noastre pe cât de lungi atātū și de grele, și că ea constitue

unica armă eficace, ce o avemū în mână. Este deci o presupunere cam forte a aștepta dela noi, ca noi în mijloculū luptei să aruncămū dela noi acēstă armă, dorā numai pentru de a face o plăcere contrarilorū noștri, ce contēzāl a o scisiune în rēndurile noastre. Credū prin urmare, că abia mi-s'ar fi pututū face imputățiunii mai nedrepte, ca cele de nehotărire și de echivocitate, precum a făcutū acēsta una dintre cele mai însemnate și lătite foi maghiare. Dér — cum am dīsū, acēsta este unū lucru secundarū. *Lucru principalū este și rămâne, că Ungaria nu potē prospera pe calea apucată. O întorcere salutară este condițiunea sine qua non a unei porniri spre mai bine. Căci Ungaria, după cea mai profundă convicțiune a mea, n'are mai rēu dușmanū, decâtū spiritulū celū rēu alū șovinismului, de care este ea astăzi cuprinsă. Sapere incipe, aude.*

Caplănaș, la începutulū lui Augustū 1893.

Ales. Mocsonyi.

CRONICA POLITICA.

— 7 (19) Augustū.

Articululū, ce-lū publicămū mai sus și care l'amū primitū dela d-lū Alexandru Mocsonyi, unulū din cei mai distinși membrii ai partidei noastre naționale, a fostū publicatū și în „*Rumänische Jahrbücher*“, ce apare în Sibiu. Acestū articulū a făcutū multū sange rēu în presa ungerescă pentru declarațiunile hotărite, ce le conține cu privire la solidaritatea națională, care, dīce, „este uniculū rezultatū alū luptei noastre, pe cât de lungi, pe atātū și de grele, precum și cu privire la continuarea cu totă rezoluțiunea, cu toate mijlocele legale a luptei noastre naționale de legitimă apărare.“

Foile ungeresci, ignorândū cu intențiune, că d-lū Mocsonyi a fostū întotdeauna unū credinciosū aderentū alū programului naționalū, se prefacū acuma a se mira, cum de d-sa a intratū în oeta aderentilorū acestui programū, cum de face causă comună cu „agitatori“, tocmai d-sa, pe care-lū considerau ca „șefulū moderaților“. Ei bine, articululū, în care D-lū Mocsonyi își exprimă vederile sale asupra situațiunii, arată forțe clarū, de ce idei și principii se conduce d-sa, și astfelū nimicesce iluziunile, ce și-le-au făcutū contrarii noștri, de-a ne vedē sfășiați. Neozalulū celū mare alū foilorū ungeresci este dér explicatū.

„Szabadság“ (Libertate), foia partidului guvernamentalū din Oradea-mare scrie între altele în numărulū său dela 15 Augustū.

„Da, Maghiarii din Oradea și Bihorū, cari au întregi își închideau ochii dinaintea purtării provocătoare, a separățiunii de-

monstrative și a conversațiunii în limba streină a concetățenilor lorū Români; cari răbdau timpū îndelungatū, ca în satele din apropierea imediată, care *trădescū dela ei* (adeocă dela Maghiari), să li-se dea răspunsuri ca: „eu vrēu să vorbescū românește pentru că popa m'a opritū să grăescū ungeresc“; cari s'au reținutū dela atacuri chiar și atunci, când inteligența acestei nații de limbă streină vătēmă în modū arrogantū maiestratea și onōrea națiunii domitōre, agitatū până la sange de aceste împunșături de ace, au erutū în fine și căud unū preotū valachū a făcutū descoperiri încă necombatute, despre lucrurile temerare ale acestei nații (năzio), au pretinsū să li se dea satisfacțiā și iute și degrabă să se răbune vătēmările primite“. — Ce oameni ticăloși și rēutăcioși! Ca să-și acopere mișelele, ce le-au sēvērșitū, când au năvălitū ca nesce tâlhari de odru cu bolovanū și cu securi asupra caselorū paolnicilorū locuitorū români din Oradea, ei punū vina acuma pe bieții țeranū români de prin prejurū, cari vorbescū românește. Dér ce Dōmne iertă-ne să vorbēscā, decă nu limba mamei lorū? Ori dorā ar vrē „Szabadság“, ca să nebunēscā și ei și să încēpā să latre și să urle, ca Maghiarii cei căpiați din Oradea?

Despre starea Românilorū din Ungaria aduce „*Kreuzzeitung*“ unū articulū, în care credința Românilorū pentru dinastia și imperiū se pune față n față cu prigonirea Românilorū din partea Maghiarilorū. Deputățiunea Românilorū, — dīce „*Kreuzzeitung*“ — care voia să se jeluēscā la împēratulū asupra nelegiuirilorū guvernului ungerescū, în urma influinței maghiare, n'a fostū primită înainte tronului, ér în contra acelora cari au luatū parte la deputățiune s'a introdusū o prigonire plină de oră. Dér o nouă aparițiune forte regretabilă, deși ușor de explicatū, vedemū la *tinerimea română*: Simțēndū-se în patria lorū propriā atātū de asupriți și ne mai avēndū speranță să se scape de acēstă asuprire jidano-maghiară, câtă vreme se află între marginile țerei S-tului Stefanū, esū la ivēlā nisunpe de unire cu conaționali din România. Parcă voiesce a se forma o nouă *irredentă*, pentru care nimeni altulū nu se potē învinovăți decât cercurii din Pesta, cari orbite de șovinismū, nu vedū relațiunile de putere reale în conglomerățiunea popōrelorū din Ungaria, și lucrū din respecturi, ca Nemții, Croșții, Slovaci și Români să se apropie cu inecetū totū mai multū de-olaltă, ca într'unū momentū de încurcatură, prin care ar trece statulū, să-și suture jugulū jidano-maghiară. — Ori câtū de binevoitorū ar fi limbagiulū lui „*Kreuzzeitung*“, totuși partea din urmă ne face impresiune unei denunțări deglisate a mișcării tinerimei române, denunțare, căreia îi lipsesc temeii reale.

suntū, cari vorū a recunosce, că Pavelū e cu ochii totū în patru după afaceri, că pădesce timpulū și nu se lasă, ca timpulū să-lū pădēscā pe el; puținī suntū, cari vrēu a-i recunosce, că elū „*pasce numai ierba, ce o cunoșce*.“ Lumea scie numai ca ea; ea spune că ceștia sporescū în bine, căci sciu farnece, au spiritusū, suntū strigoi, au aflatū bani, āmblā cu draculū...

Collumela raportēzā, că Parridiu avea două fete și, dreptū avere, o singurā viaă. Când mărītā pe fata cea mai mare, îi dete dreptū țestre a treia parte din viaa sa și, cu tōte că i se micșorā proprietatea, elū culese și de aci încolo totū atātū de mulți struguri, ca și în trecutū. Mărītandū mai târziu și pe fata cea mai mică, îi dete dreptū țestre jumătate din viaa ce-i mai rămāsese. Venitulū viuței sale, care acum era numai a treia parte de mare, nu se micșorā însă nici acum, fiind-că, cu câtū i se micșora viaa, cu atāta o lucra mai cu îngrijire și o îngrășa mai cu abundență.

Nu vedemū ore și până în ziua de azi ast-felū de exemple? Nu vedemū, că unulū din o holdiță de unū

jugerū adună grāu mai multū și mai frumosū, decâtū vecinulū său din 2 jugere? Și ce e cauza? Esta jugerul său ilū arā la timpulū bine, afundū, cu trebā bună și-lū gunoēscē îndată nu grosū, dér desū, pe când vecinulū său numai câtū își plătesce urechia să potā dīce: Mulțam Dōmne că-sū gata! Dér nu se întrebā, că ore cum e gata.

Scrierile agronomilorū romani suntū pline de sfaturī privitōre la îngrijirea pāmēntului, la perfecționarea lucrărilor. „*Sēmēnați mai puținū și arați mai multū*“ — era ca o regulă pentru cultivatorii romani. Micimea proprietățilorū a fostū asemenea o cauză, care îndemna pe Romani să le cultiveze cu îngrijire. Și dovadă despre acēsta este, că mai târziu, când se înmulțirā domeniile cele mari, agricultura dete înapoi într'atāta, încātū Pliniu scrie, că moșiile cele mari ruinau Italia. Virgiliu dīce: *Admirați, decă voiți, o moșiā mare, însă cultivați una mică.*

Agricultura romanā merse crescēnd pānā la căderea republicei. Obiceiurile simple, cumpătarea traiului, economia, cruțarea, munca fără pregetū — acestea au fostū însușiri

ale poporului romanū, cărorā datorrea agricultura prosperarea ei. Cātū timpū proprietarii locuirā la țērā și se ocuparā cu agricultura, pāmēntulū produse cu prisosū; îndată însă ce moșiile furā lāsate pe mânăle sclavilorū și proprietarii, grāmădiți în Roma, începurā a trăi în luxū și

Catone recomandă, ca să se mērunțēscā bine gunoiulū, când se împărăștie pe câmp, căci cu atāt se încorporēzā mai bine cu pāmēntul. Toți agronomii romani recomandă, ca pāmēntulū să se îngrășe mai subțire, dér mai desū, căci gunoiulū pusū prea grosū, arde bucatele. Gunoirea pāmēntului cu oile era cunoscută și practisată la Romani, cum și alte soiuri de gunoiri, cari noi nici din nume nu le cunoșcemū. Așa d. e. ei locurile de grāu le mai îngrășau și cu lupiu, bobū și mazărice. Palladiu, tractandū despre lucrurile, ce se facū în Septem., spune, că în acēstă lună trebuie sēmēnatū lupinulū, pentru a îngrășa pāmēnturile slabe, ér în luna lui Maiu se îngrōpā cu plugulū.

Atāta de astă-datā. Am voitū, scumpi cetitori, să vă arātū, cum

gunoiau străbunii noștri pāmēntulū, dorindū, ca și noi să facemū așa toți, cu micū cu mare, sēracă și bogatū, că numai spre binele nostru vomū face, ér de nu vomū urma, după cum ne invēță ei, noi vomū duce lipse, că pāmēntulū încă nu potē tot da, decă nu-i mai dāmū și noi, ce i se cade.

Altecum mulți din economii noștri mai pricepuți facū așa, invēțați fiindū din moși, strămoși, prin tradițiā și dedare, și nu-i veți în veci făcēndū vre-o cărașiā, ci tōtā vremea, când alții mai facū câte-o cărașiā cărandū lemne, cărāmidă, pētrā, ori alte lucruri pe bani, ei o petrecū cărandū gunoiū, ierna—vara, și de-i întrebī: de ce nu faci și d-ta cărașiū, că uite alții căți bani facū, ei îți răspundū: *Pentru plugarū, cărașiā cea mai bine plătită și rēsplătită este — cărarea gunoiului!*

SCIRILE DILEI.

— 7 (19) August.

Onomastica Maiestății Sale s'a serbat aici în toate bisericile prin câte o slujbă de mulțumită. Pe esplanada promenadei de jos s'a făcută un cort, unde s'a ținut așa numita slujbă de câmp (Feldmesse) la care au luat parte căpeteniile autorităților militare și civile. Soldații au dat dechargele presorise, ér după slujbă. trupele au defilată înaintea domnului generală cavaleră Kerczek. La parada acesta militară a însoțit un public foarte numeros.

Procesul de pressă. Cetimă în „Triunfa” dela 18 August, că în 12 Septembrie se va pertracta înaintea curții de jurați din Clușiu procesul intentat numitei foi pentru articulul „Repriviri politice” apărut anul trecut.

Adunarea generală a despărțământului de Bacleanu (Solnoc-Doboca), ce era să se țină în Nușfalău la 18 August, din cauza colerei este oprită.—Dela comitetul despărțământului Asociației transilvane pentru lit. și cultura poporului român. Gregoriu Pușcariu, protopop, director; Ioan Boteanu, preot, secretar.

Scire polițienescă. Spre liniștirea publicului s'impărtășese, că la Predeal, din partea ungară, nici din partea română nu s'a pusă carantină din cauza colerei. Pasagerii, cari vin din România sunt supuși unei vizitații medicale și rufăriile murdare și alte lucruri de asemenea se vor dezinfecta, fără ca prin aceasta pasagerii să fiă întrerupți în călătoriile lor.

Mătășăritul în comitatul Pestei. Prin cultivarea vermicilor de mătase, locuitorii din comitatul Pestei au început să-și creeze venituri foarte frumoase. În anul acesta, locuitorii din ținutul Keskemetului, din Czechedului și Crișului-mare au recoltat 978 mătase de gogoșe de mătase, cari au fost vândute la institutul de mătășărit din Harghara cu 937 fl. 15 cr. I s'au venit la mătase câte 40—50 fl., ba chiar și 80 fl., ceea ce pentru o mică ostenelă, de 5—6 săptămâni, este un venit destul de frumos pentru un locuitor dela sate. Înveștorii noștri ar face un mare bine popoului, dacă l'ar deda mai cu de-adinsul la cultivarea mătășăritului. E un lucru atât de ușor acesta și cu toate acestea aduce venituri frumoase. În câte-va săptămâni poți câștiga mai amărită omă și agonisescă mătășăritul mai mult, decât este câștigul unei slugi de pe anul întreg. Pentru ce d'ar să nu se ocupe și poporul nostru cu mătășăritul, care i-ar pute servi la un isvor de câștig foarte frumos și să se scuti de multe neajunsuri?

Cutremur de pământ. Joi la 3 ore și 13 minute, după amiază, s'a simțit aici în Brașov un cutremur de pământ, care a durat 4—5 secunde. Cutremurul acesta a simțit foarte tare mai ales în edificii de stătin. Pagube însă n'a pricinuit de loc. — Din Râșnov ni-se scrie: În 5/17 August la orele 3 și trei pătrare d. a. s'a simțit în comuna noastră un cutremur de pământ, au fost două sguduituri puternice. Nenorociri nu s'au întâmplat. — Din Feldiara ni-se scrie cu data de 17 August: Aici a fost aici un cutremur de pământ, care a ținut cam 6—8 secunde. Orológele de perete s'au oprit, și s'au găsit putericioasă. Prin odăi se au căzute mesele, lavițele, scaunele etc. Mulțumită Domnului, că nu s'au întâmplat pagube și nenorociri.—Cutremurul acesta a simțit și în Bacăușul foarte tare.

Colera și Turcii. D-lă Dr. Felix, directorul serviciului sanitar a vorbit în zile trecute cu consulul otoman, în privința Turcilor morți de colera. Se soie, că Turcii după mörte spală bine cadavrele. Dr. Felix spre a opri, ca epidemia să se răspândească, a voit să oprască aceste spații. Turcii însă nu voiesc cu nici un

preț să renunțe la această dispoziție religioasă. Se crede, că în fața primejdiei, consulul Turciei va interveni pe lângă guvernul său, pentru ca să primescă măsurile luate de Dr. Felix.

Căsătoria cântăreței române Elena Teodorini, cu cavalerul George de Coquil de ter Heirler, s'a săvârșit Sâmbata trecută dimineața în biserică Saint-Nicolas du Chardonnet și în capela română din strada Jean-de-Bauvais din Paris. Martorii d-șorei Teodorini au fost: d-lă T. Berger, vice-președinte al comptuarului de soartă și contele Daupias, ér ală d-lui de Coquil, d-nii A. Rigaud, cumnatul său și viconte d'Hotman de Villiers.

53 de omeni mușcați de un lup turbat. În mai multe sate din guvernământul Orelă în Rusia, un lup turbat a mușcată seu sfășiată 53 de omeni, între cari 45 de copii. Catastrofa îngrozitoare s'a întâmplată dimineața, pe când în acele sate erau numai bătrâni și copii, ér ceilalți omeni erau duși la câmp. Lupul s'a ivit mai întâi în satul Asmolow și năvălind asupra copiilor, ce se jucau, i-a mușcată réu. De aci s'a dus în alte sate din apropiere și a mușcată pe oră cine a întâlnit în drum. Mulți dintre acei nenorociți au fost sfășiați de féra turbată. Numai după mai multe oesuri poliția și țeranii au uoisă pe lup în satul Musino. Victimele au fost duse în spitalul dela Charkow, spre a li-se lega rănile, apoi au fost transportate la stațiunea bacteriologică. Mai réu sunt mușcați copiii la cap și la mâni. Se vede, că s'ermanii au osutată să se aperse cu mâni. Capul lupului a fost tăiat și trimis stațiunii bacteriologice din Charkow. Examinarea medicală a confirmat, că lupul a fost turbat. Mai multe din nenorocitele victime au murit deja. Nici medicii nu și-au putut stăpâni lacrimile la vederea acelor copii plini de rani și desfigurați.

Tabloul plastic dela Custozza va fi expus aici numai până la 4 Septembrie. Duminică dela 4—6. d. m. se va da în grădina școlii reale de stat un concert. Soldații garnisonii vor vizita tabloul Lună și Marți dela 8 dim. până la 6. séra. Recomandăm publicului de-a vizita esposițiunea interesantă a acestui tablou.

Concerte. Orchestra militară a regimentului nr. 82 va da Duminică în 20 August, la timp favorabil în grădina, la timp nefavorabil în sala „Hotelului Central” Nr. 14 un concert cu următoarea programă: 1) Karl: „Wiener Garnison” marș. 2) Balte „Zigeunerin” ouvertură. 3) Ioanovici „Suspinul” vals. 4) Meyerbeer: „Grosse Fantasie” din opera „Hugenoții” 5) Wagner: „Einzugsmarsch” din „Tannhäuser”. 6) Czibulka: „Ungarisches Lied”. 7) Wettaschek: „Wienerisch” pout-pouri. 8) Waldteufel „Immer oder Nimmer” vals. 9) Donizetti, Finale „Lucia”. 10) Milöcker „Rasch wie der Blitz”. — Inceputul la 8 ore. Intrarea 30 cr.

— Musica orășenescă va da Duminică la 20 August un concert în grădina la „Pomul verde” cu program variat, din care amintim special piesa „Der Traum des Reservisten” de Ziehrer. Inceputul la 1/28. Intrarea 30 cr.

Societatea damelor rom. cat. pentru înființarea unui orfelinut în Brașov va aranga la 21 August în sala „Hotelului central” Nr. 14 o serată musicală cu următorul program: Székely: „Souvenir de ma patrie” solo pe fortepian. 2) Rubinstein: „Sagt mir, dass Gott...” și „Mailied”, duett pentru soprană și altă cu acompaniament pe pian. 3) Fekete: „După bală”, monolog. 4) Wieniewski: „Faust” pe violină cu acompaniament pe pian. 5) a) Krüger: „Wiegelielied”, b) „Saint Saëns” ariă din „Samson și Dalila”, c) Stange: „die Bekerthe”, cântec pentru soprană. 6) Luau: „Appro féreérték” comedia într'un act. Inceputul la 8 ore. După serată dans. Bilete se pot câștiga la „M. & László” și la „Frații Simay”.

CINE E PITUK BÉLA ?

Spre știință diarelor maghiare, cari glorifică pe Pituk pentru broșura sa scrisă contra Episcopului Pavel; spre știință și plebanosului Szalay Pál, care se declară aderentul admirator al lui Pituk, și că-i pare réu, că nu s'a născut Român, ca să pötă să fiă acuma cel d'în gregar al lui, „Eljen!” precum și deputatului din Bihor Lukács Gyula, care-lă felicită din inimă „pentru bărbătesca lui pășire” etc. etc. etc.

Pituk a absolvat teologia la anul 1879, prin urmare pötă să fiă acum de 38 de ani.

Pituk era d'ér de 35 de ani, om în vârstă și format, când ca preot în Galșa a luat parte activă la mișcarea națională română în contra maghiarizării gimnasiunii din Beiuș.

Despre această activitate a lui avem documente neresturnabile înregistrate și eternisate în colónele „Gazetei Transilvaniei” pentru posteritate; el și-a desfășurat-o înainte numai cu 3 ani, în 1890, când cu conferențele clerului român gr. cat. din diecesa Oradiei mari.

Să punem acuma alături vederile și sentimentele, lui Pituk dela 1890 cu vederile și sentimentele, cele exprimate el în broșura sa cea mai nouă „Hazaáraluk”. (Trădorii de patriă), pentru care l'ă glorifică ađi șovinistii maghiari de tot soiul în frunte cu demni învătăcei ai lui Tamerlan și Dsingis-Chan din Oradea-marea; să le punem alături, pentru ca să putem cunoște cu atât mai bine și sigur, cine este acel Pituk, unelă scârboșului șovinism de ađi.

Adalbert Pitucă la 1890.

Etă ce scriea preotul din Galșa, Adalbert Pitucă, cu propria sa subscriere, în Nr. 91 din „Gazeta Transilvaniei” dela 22 Aprilie (4 Maiu) 1890, condus de spiritul și ideile depuse în apelul, ce l'a publicată această fóiă în favoarea unei acțiuni a preoției române oradane pentru salvarea gimnasiunii române din Beiuș:

„Cestiunea fatală a gimnasiunii din Beiuș intră în șiria, în 24 Aprilie (1890), și pe preoții români unii mai diu tóte unghurice comitatului aradani. La boierii resunetului sfășietor trimis și lor, echeul tristă respundea în vibrare dură de-alungul acestui ținut românesc. Acest resunet a străbătut dela Crișul Alb... până la vasta câmpia brăzdată de drumul Oradiei-mari; în repede s'boră trece dela încântata podgorie, unde la doina națională și melancolică... p'ale florilor ghirlande d'orme fluturând legănat de zefirul dimineții, până la dumbrăvile imbalsamate de a trandafirilor odor, cari zăc de-alungul Teuzului și Cigereiului; în s'borul său a trecut departe până la sentințele Mureșului, pe care înțelegându-l, toți cu o inimă și în inimă cu un dor grăbiră ai noștri cu crucea în frunte... ca în tenoarea ideilor espuse și ventilate pe calea diaristică, să și facă și el datorița, ce națiunea o cere dela d'ensii...?”

...Ca posteritatea... să nu ne timbreze de indolenți și nepăsători, ni-am făcut datorița, că am protestat, în mod cel mai leal, contra uneltirilor vătămătoare limbei și națiunii române. — Inimile noastre aprinse de s'ntele flacări de iubire oătră poporul îngrijit sufletesce de noi, sunt mângaiate, că nu au tănjit hrăind durerea clipelor, ce se strecură; că lângă tristele ruine ale gloriei străbune, ruine ce adversarii voiau totă mai multă să ni-le pregătesc, nu am stat nepăsători întroeniți numai în chinuri și în jale, ci oă reducându li-se obiecțiunile lor la adevărate valóre, iavescut în haina de aur a speranței, cu dorul sufletului nostru am dovedit, că decât o vieță mörta, mai bine dorim cu ardóre o mörte viă.

Adalbert Pitucă, notaru ală corespondențelor.

După-ce binevoitorul cetitor va fi cetit cu atențiune pe Adalbert Pitucă dela 1890 și pe Pituk Béla dela 1893, va înțelege următoarea concluziune logică, ce o facem, pe temeiul activității sale contradictoriă în acești ani atât de apropiați.

„Plebanosul” Pituk Béla diče în broșura sa, pentru care l'ă preamăresc ađi șovinistii jidano-maghiari: *séu se sfășie și se distruge statul maghiar, séu naționalitățile trebuie să se contopescă în rassa maghiară. Tertium non datur.*

În ordinea acestei logice neosorabile, noi cei dela „Gazeta Transilvaniei”, la a căreia apelul a aderat în 1890 preotul din Galșa, în fața cugetărilor și sentimentelor diametral opuse, ce le-a manifestat în public Adalbert Pitucă la 1890 și Pituk Béla la 1893, dičem:

Séu că Pituk Béla de ađi este un smintit, séu că este un trădător, care se face unelă contrariilor națiunii sale. Tertium non datur!

Pituk Béla la 1893.

Etă acum, ce scrie Pituk Béla, „a nagyváradiegyházmegye g. kath. plebanosa”, în broșura sa faimosă „Hazaáraluk” országunk kellő közepén a jelen korunkban eloláhsított huszonnégyezer töszyókeres magyar-jainkrol.” (Despre cele 24.000 de Maghiari de ai noștri băștinași, valahisăși în mijlocul țerii noastre în timpurile de față). Tipărită în Arad 1893: ...Mai, iate ori mai târziu așa se va sfirși cu gimnasiunul din Beiuș, că se va închide, ori în oasul cel mai bun se va face din elă gimnasiu de stat. Aici (adecă în Beiuș) se află cutia Pandorei, care aduce pericolul asupra țerii noastre. Ar fi timpul suprem să se spargă odată acestă cuib național de vesp... (pag. 76).

...Nu e permis ca s'angele strănepoților lui Arpád, cel imbrăoat cu piele de tigr, să degeneze nici odată în patria noastră. După cum a diș Petöfi, totă omul trebuie să fiă om și Maghiar. Așa este. Ori că statul maghiar se va sfășia și se va distruge, ori că naționalitățile trebuie să se contopescă în rassa maghiară. Tertium non datur... (pag. 8.)

...Draga noastră limbă maghiară e ca și rugul a d'etor miraculos, de multă o atingă flacările și ea totuși rămâne neatăcată... (pag. 9.)

...Acestă limbă trebuie să facem să resune din gurile tuturor supșilor unguri dela Carpați până la Marea adriatică... (pag. 10.)

...Adevărata cultură maghiară în patria noastră nici oă se pötă lăți, decât prin limba noastră maternă maghiară... (pag. 9.)

...Că pecoat de mörte este, decât eu, ca preot valah gr. cat., mă rog lui Dumnezeu în limba maghiară?...

...Eu, care respiră aerul acestei patrii, care mă hrănesc cu p'ăea patriei, care m'am născut aici și aici voiesc să și mör, cum ași pute să-mi reneg eu patriotismul meu maghiar și cum ași pute să trec cu taocere peste multele abasuri, ce se comit față cu nația mea maghiară? Dacă voi tăce eu, vor vorbi petriile, vor răspunde munții, văile și totă ce este simțitor. Chinuri, rașine și bănată suferă pentru sângele meu, d'ér pentru onoarea națiunii maghiare, a patriei maghiare. sunt gata a întâmpina chiar și mörte sigură... (pag. 59.)

1) E vorba aici de apelul publicat în „Gaz. Trans.” în cauza gimnasiunii din Beiuș, care apelul a fost adoptat de conferența suspomenită din șiria cu hotărirea, de a ruga pe Episcopul Pavel, să conchieme în această cauză p'onderă sinodă diecesană. Protocolul conferenței a fost scris și subscris de d-lă Adalbert Pitucă, preot în Galșa, care a fost notaru ală corespondențelor.

2) De față au fost: Ioan Popu, protopopul Șimandului; Vas. Ziros, protop. Șiriei; apoi preoții: P. Munteanu din Sinte; D. M. Păscușiu din Miniadă, V. Bistran din Șiria, V. Steeră din Bieliu; I. Mihalca din Șimandă, I. Pușcașu din Macea Adalbert Pitucă din Galșa și G. Selăgianu din C. Minișu.

Adunarea Asociațiunii amânată.

A v i s ũ.

Avem onore, de a aduce la cunoscința publică, că comitetul nostru, în urma îngrijitorilor vești primite despre lățirea colerei, în ședința de astăzi a amânată, pe timp nedeterminat, adunarea generală a Asociațiunii transilvane, convocată pe 27 Augustu n. a. c. și zilele următoare în Năsăud.

Datū din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la Sibiu în 16 Augustu n. 1893.

Dr. H. Pușcariu, vice-președinte. Dr. Amos Frăncu, secretar II.

L i t e r a t u r ă.

În editura Librăriei Ciureu din Brașov a apărut: **Elemente din Bibliă și din Istoria bisericească**, pentru școlile populare române, de **Iosif Aron**, învățător în Brașov. Form. 8° de 97 pag. Prețul 30 cr. Opula e împărțită în 29 capitole; în cele 10 dintăiu se cuprinde materialul biblic, care are să servescă ca resumat al cunoscințelor, ce elevii și-le-au câștigat din Istoria biblică, și tot-de-odată ca substrat la tractarea materialului din Istoria bisericească. Acest material e menit mai ales pentru anul al IV-lea de școlă. În celelalte 19 capitole se cuprinde materialul din Istoria bisericeii creștine universale și din istoria bisericeii noastre naționale. Menit mai ales pentru an. al V-lea și VI-lea de școlă. Aprope întreg materialul de învățământ cuprins în această carte este espus în biografii, din care se pot estrage principii de viață folositoare. Prin lucrarea acestui manual, d. l. Aron a făcut un bun serviciu școlilor noastre populare, ai cărora învățători simțiau lipsa unui manual de acest soi.

Afacerea Pituk.

Arad, 15 Aug. n.

(Coresp. part. a „Gazetei Trans.”)

Domnule Redactor!

Trădătorul Pituk Béla — cum veți fi aflat din foile unguresc — e domiciliat aici în Arad. Dășul spune, că aici în orașul patriotic al Aradului nu se mai simte în siguranță, căci — veți Dăme — Valahii pândesc să-l bată. Lucrul acesta l'am aflat noi Români din foile unguresc, căror Pituk Béla le dă destul material acum în sezonul crastaveților. Astfel între altele aceste foi au publicat o scrisore amenințătoare din loc, ce o primise Pituk Béla, pe poștă. Scrisori de aceste, dice Pituk Béla, că primesce pe fii-care și aproape din toate părțile locuite de Valahi, până chiar și din Brașov.

Când am cetit în foile unguresc locale temerea, de care e îngrijat „scumpul patriot al Maghiarilor”, toți căți eram din întâmplare la o masă din cafenea Zemlényi am esclamat de-odată, ca dint'o gură: Ne félj Pituk, un Română nu-și murdăresc mâinile, lovind într'un trădător de pănura ta!

Căci să vedeți, domnule Redactor, Pituk Béla formeză astăzi în Arad persoana summa, de care se ocupă toți patrioții, începând dela rectorul Barabás Béla până la șegertul Berczy Palko. Toți se simt fericiți, că au în mijlocul lor pe Pituk Béla, care „prin'to sigură trăsătura de condeiu” a salvat patria și a dripit pe „nemernicii trădători daco-români”.

Ca să fii „scumpul odor” Pituk Béla recompensat pentru serviciul făcut patriei prin descoperirea Daco-Românilor și sobolilor subterani, publicul maghiar a emis o listă de contribuiri pentru ajutorarea „persecutatului” d. l. „îndrășnețului Română patriot”, care a avut curagiul să iose la luptă deschisă în potiva ueltirilor seculare ale agitatorilor valah daco-români, cari „subminză atât de temerară” temelii și existența patriei. Apoi i-au ofe-

rită, ca locuință, localul „Muzeului istoric” (Szabadság harci muzeum) din palatul teatrului orașenesc. Se dice, că această locuință i stă la dispoziția — decă voese — pe viața întregă. Într'adevăr, că mai bună locuința decăta această, patrioții nici că ar fi putut afla pe sēma lui Pituk Béla. Opinia generală e, că și după mōrte Pituk Béla va fi pastrat ca o sfântă reliquie în numitul Museu. Cine vrē, pōte merge să-l vadă.

Totă în onōrea Salvatorului Pituk se pregătesc patrioții a face ună *conductă imosantă cu torțe*, îndată ce se vor fi adunat bani suncienți de „generoșii locuitorii patrioți”.

Mai proiectaseră pe zilele trecute (în 12 și 13 Aug. n.) demonstrații monstre în contra Daco-Românilor din Arad, asupra cărora, era, Pituk Béla a rătărit — indirect — cu degetul, căci dōră Episcopia din Arad, apoi institutul Victoria și seminarium și alți aședeminte și agii și români de pe aici, nu tac și ele același lucru trădător de patriă, ca și episcopia, ca seminariile și ca agitatorii români din Orade, căud îndrășnesc a-și afirma caracterul lor românesc?!

Dér aceste proiecte de demonstrații nu ajunseră — cel puțin până în momentul de față — a fi fapt completate, după ce sunt mai multe pricină: frica, rușinea, respundere și în cele din urmă din pricina poliției, care de astă-dată excepțional s'a trezit din bugnala tradițională a ideii de stat maghiar. Se vorbește ca pozitiv, că Ministrul a dat ordin strășnic cătră țșpau, făcându-l răspundător cu perderea fanoșei, decă și în Arad voru cu teza să sēvērșescă patriotismul de fașonă oradan și turdan. Ministrul, se vede trēba, cunoscēndă firea Ungurilor aradani, din ispravile de aș, ce le sēvērșiră în onōrea patriei, a luat mēsură la vreme.

Cu toate ast-a în zilele numite sēra, vedeai cărduri — cărduri de demonstrații strigandă sporadic. „Eljen Pituk!” „Abzug oláh!” „Le az Oláhokkal a hazárolkhal!” dér la întrevēurea momentana a poliției, cărdurile se transformă iute în indiviți, cari mai colo era și se oimentară în cărdurile și erași făcūra „hej” — „numai”. Locul de predilecțiune pentru intruire la sēvērșirea acestor fel de „acte patriotice” e obișnuit Liceul (gimnasiul) înainte cărora își strângă rândurile, ca apoi să plece imosant. Bagsēmă așa li e școlă.

Jurnaliștii maghiari d. l. — de și scriu cu multă pietate despre „patrioțul Română”. Ilu recercă la locuința și astfel „interviu-vat” scriu coloză întreg de lucruri, pe cari Pituk li-le-au descoperit verbal, dér pe cari „are de gând în curēndu să le supună vederii publice” prin vr'o altă broșură. (Căci aflați, că broșura ce făcū „senșația”, intitulată „Hazarulok” e deja epuizată și acuma trece în edițiunea a doua). Foile unguresc aducă foiletone în onōrea lui Pituk și scriu episoade din viața sa „nemaclată”. Probe că Pituk Béla e om cinstit, de omenie și cu minte. Cu ună cuvēnt, astăzi nu mai esistă Kossuth, căci l'a întrecut Pituk.

Pituk Béla primesce — dicit însi-și foile unguresc — necatenit scrisori de felicitare și de îmbărbătare dela diferite persoane marcante din toate părțile patriei. Între altele a primit și o scrisore dela deputatul Lukáts Gyula al ceroului Saiontei, care fu publicat în diarele din loc. Lukáts voind să facă proxima ocașie o interpeleția în afacerea lui „Pituk—Pavel” în parlament, ilu recercă pe „Reverendisimul” d-nul Pituk Béla a-i trimite un exemplar din broșura sa volantă, dicēnd între altele: „Cu o cale Vē rogū, decă sunteți inolinați a-mi servi și cu alte date positive și mai presus de ori-ce îndoieli, cu cari ași putē să-mi aumentez interpeleția, sēu eventual, decă v'ași reocera la Arad în această afacere fi-ar Reverendisimul d-nul plecat a-mi presenta și alte date. Primesce, Reverendisime d-le, pentru pășirea-Vē bărbătescă, felicitările mele, după cari am rămas fidel aderent etc.”

Un pleban din Dan-Komarom, cu numele Szalay Pál (renumitul etnograf

maghiar) îi trimite o felicitare, în care se cuprind între altele și următoarele pasage: „Abnegația, perseveranța și salute în lupta pentru credință și patriă. Gratulez înainte de toate, că avem și un preot catolic român, al doilea Damian al nostru... În vinele mele curge de ajuns sânge și german și slav, — dér regret mult. Că nu m'am născut Valah, ca să fiu acuma cel dintăiu imitator al frăției tale. Trăesc! Primesce, în suvenire amicală dela mine, opera mea expedită pe poștă, și în schimb rog prețioasă-vē broșură. Aderentul stimator, admirator al D-vōstrē Szalay Pál plebanos (Rusticus)”.

Când veți, d-le Redactor, stăta gălăgia în onōrea unui Pituk Béla, care în pēna la mila obiectul de dispreț al tuturor Românilor, fără ca să se omenii aceștia în socotința reputațiunea bună de care s'a bucurat episcopul Pavel în tot-deuna, atunci ne cuprinde o justă scărba de firea „omenilor maghiari”, cari toate — toate cele pot fi, numai omen cu chibzuintă nu.

A v i s ũ

părinților, cari doresc a și aduce pruncii la gimnasiul superior gr. cat. de Beiuș.

Lipsele mari ale timpului referitor la susținerea institutului nostru de învățământ, aș în se pot acoperi uoț prin enormele sacrificii aduse până aci; drept că Prea Venerabilul Consistoriu al dieceșei gr. cat. de Oradea-mare s'a vedut necesitată a ridica didactul dela 12 fl. la 18 fl., care sumă cu începutul an. școl. 1893/4 este de a se solvi în 2 rate; în 1 Sept. la înscriere 9 fl. și la 1 Ianuarie alți 9 fl. Tot la înscriere trebe a se solvi: a) taxa de înscriere obligatorie pentru toți tinerii din institut: 2 fl.; b) taxa pentru desemn: 50 cr.; c) pentru biblioteca tineriei: 50 cr. și d) pentru raportul gimnasiului: 60 cr.

Directiunea.

N e c r o l o g ũ.

Stanu Coleșu, farmacist, a încetat din viață astăzi la 4 ore p. m., după o suferință îndelungată în etate de 34 ani, după ce a fost provēdut de Sf. Taine. Despre această dureră și ireparabilă pierdere, adēnc tristata familiă a rēposatului încunoscințeză pe toate rudeniile, amicii și cunoscuții. Rămășițele pămēntesc ale scumpului decedat se vor ridica din locuința părintescă, și se vor aședa spre vecinica odihnă în cimiteriul din Zărnesc în 6(18) August a. c. la 3 ore p. m.

Zărnesc, 4 (16) August 1893.

Fia-i țerina ușoră și memoria bine-cuvēntată!

Stan și Ana Coleșu părinți, Stefanu Coleșu, telegrafist, Andreiu Coleșu, farmacist, Ionu Coleșu, agricultor, Nic. Coleșu, farmacist, ca frați; Anastasia I. Strevoiu soră; Ionu Strevoiu diacon, cumnat.

Subscriși cu inima frântă de durere anunță tuturor consăngenilor, afinilor amiciilor și cunoscuților, că mult iubitul lor soț, respective fiu, frate, ginere, unchi și cumnat Ioan Tērnăveanu proto-notar și senator magistratual în Abrud, membru ordinar al Asociațiunii transilvane, etc., după ună mōrb greu și îndelungată în 13 c. la 3 1/2 ore d. a. în alți 48-lea ani al etății și 19-lea al fericietei sale cășetorii, împărțit cu s. sacramento, și-a dată nobilul sēu suflet în mâinile creatorului. Rămășițele pămēntesc ale mult regretatului defunct s'au aședat spre rēpaș etern în cimiteriul gr. cat. din loc în 15 c. Fie-i țerina ușoră și memoria bine cuvēntată!

Abrud, 13 August 1893.

Florentina Tērnăveanu născ. Steroa Șiușiu, ca soție; Elisabeta Tērnăveanu ca mamă; Frăncisca Steroa Șiușiu ca sōra; Alexandru paroch, Iacob tutor orf., Pinte forestier supr. o. r., George notar cerc. Maria marit. Cengeru, Mateiu propriet., Dr. Vasilie med. practic, ca frați și soră, cum și alte numeroșe rudeni. Dr. A. St. Șiușiu medic de cerc: Amos St. Șiușiu meseriaș, Nicolau St. Șiușiu funct. la „Albina”, Lucretia Corcheșu născ. St. Șiușiu, Sabilu S. Șiușiu comerciant, Aureliu St. Șiușiu abiturient, Elena St. Șiușiu, Anastasia Tērnăveanu născ. Lupu, Ana Tērnăveanu născ. Pinti, Emilia Tērnăveanu născ. Isopescu, Ecaterina Tērnăveanu născ. Mantia, Simionu Cengeru, Maria Tērnă-

veanu născ. Gliga, George Corcheșu propriet. și primar, Lavinia St. Șiușiu născ. Ciatu, ca cumăți și cumnate.

MULTE ȘI DE TOATE

Otrăvirea prin fotografie.

Odată cu arta fotografiei se întind din ce în ce mai mult și pericolele otrăvirilor chimice.

Fotografi se slujesc dest în opertiile lor de biclorură de mercur sensibilă corosivă, a căror funeste efect pot să se manifesteze încet cu încet fără să se bage de sēmă, cum a păt profesorul Albert din Monaco (Bavaria) care de cât-va timp întrebuința biclorura de mercur aproape în fii-care și în opertiile sale fotografice.

După cât-va timp el simți, că dezvoltă simptome grave de dispepsie și același timp căi-va dinți i se deslipiră gingie.

Ast-fel el descoperi cauza acestor rēu, care nu era alta de câtă contactul mâinilor cu soluțiunile de sare cu mercur și acum sfătuesce pe fotografi să se zescă de un asemenea contact.

În toate zilele fotografiei umbra cu substanța numai puțin periculoasă, cianur de potasiu.

De aceea sfătuim pe toți ca să evit contactul mâinilor cu toate substanțele de mice.

Un bălaur sub pământ.

Osebitile forme de superstiții, cari târzie și împedcă stabilirea de drumuri ferți din China, sunt din cele mai curioze.

Generalul tătar, comandant al pieței în Mondken (capitala Manouriei), opus până acum la crearea căii ferre care trebuia să lege acest oraș cu N. chwand, pe țermure.

Acosta, pentru că, după astrologii, mēntul orașului sfint Monkden ascunde un bălaur mare în formă de cerc.

Acest bălaur, de s'ar face calea rată, ar putē fi tăiat de greutatea trenurilor și bălaurul fiind zeul tutor al Mondkenului, acest oraș s'a dărmat.

A fost de nevoie intervenția personală a vice-regelui Chinei, Li-Gung-Chi, ca să asigure pe general, că bălaurul nu va muri și să se reincepă lucrările.

Furt la un episcop.

Un furt forte îndrășneț s'a sășit la palatul episcopal, Fulhan Palat din Londra.

Un individ, reușind să pătrunză pe furiș în palat, a pătruns în cabinetul episcopului (dr. Temple) și a furat călimare de argint, un cēsornic de aur cu lanț cu tot, crucea episcopală imdădobită cu pietre scumpe și o sumă mare de bani.

În acel moment nu se aflau în palat de cât doi servitori, cari dormeau duși într'un șopron.

Din pricina acesta pungașii n'au sășit să se tēmă de nimic, ba încă înainte a pleca au tras un cheț strășnic rēșplată pentru atata ostenelă.

Ei au gustat din șunc și mezeluri din carnea friptă, din prăjituri și au beut vro-o câte-va sticle cu viu vechiu de Șonia și de Italia, apoi s'au dus.

Poliția n'a putut pune pănă mâna pe ei.

Pisici turbate.

Directiunea afacerilor interne ale veției a poruncit în zilele trecute să ucidă toate pisicile din localitatea Prun. Într'una din săptămănilor trecute au atacate și mușcate de o pisică, un copil în vērștă de 15 ani, o fată și un șervitor, care de asemenea a fost atacat de pisica acosta, a putut să scape cu fuga. Țeranul în fine puse mâna pe pisică și o ucise. Din cercetările medicale s'a constatat turbarea. Persoanele mușcate au fost transportate în institutul Pasteur din Paris.

Luna Iulie in istorie.

Nici o lună din cele 12 ale anului, care poate atât de multe evenimente în istoria universală, ca luna Iulie. Numărându-ne numai de vre-o sută de ani încoace, avem: La 17 Iulie anul 1775 s'a început revoluția în Statele-Unite din America de Nord. La 14 Iulie 1789 a urmat luarea Bastiliei, primul mare eveniment al revoluției franceze. La 9 Thermidor, adică la 28 Iulie 1793, cădu Robespierre, grăza revoluției. La 27 Iulie 1830, începută a doua revoluție franceză: purtă și pînă în ziua de azi numele de revoluția din Iulie. La 9 Iulie 1769 răsună Semiramida Nordului, Ecaterina II a Rusiei, pe bărbatul ei de pe tron. Nici într-o lună n'au fost atâtea bătălii hotărâtoare, ca în Iulie. Bătălia de la 8 Iulie era să cauzeze peirea Romei. Bătălia de la Ciberias din 3 Iulie aduse reședința Ierusalimului în mâinile neoreducătorilor și doborî pe nefericitul Lusignan pe tron. Bătălia de la Chuviga din 1 Iulie împărție Mauris din Portugalia și lăsa pe Alphons I er pe tronul regatului Spania. Bătălia de la Pultava din 8 Iulie nimici armata lui Carol XII-lea și puse baza coroanei lui Petru-cel-Mare. În 2 Iulie luă Napoleon Bonaparte Alexandria cu asalt. În 3 Iulie 1799 a fost bătălia la Abukir, în care Napoleon a învins pe turci. În 6 și 6 Iulie bătălia atît de bogată în rezultate de la Wagram. În fine la 3 Iulie bătălia de la Königgrätz.

Insciiințare.

Reuniunea femeilor române din Brașov a înființat, după cum se știe, un Internat, cu scopul de a instrui fetele așa-zise aici în menajul casei, precum și în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune economie, și anume, se învață aici: a) îngrijirea casei b) bucătăria c) spălatul și călcatul vestmintelor d) cusutul și cărpitul vestmintelor e) croitul vestmintelor f) împletiturile și broderiile cele mai necesare.

g) principii de pedagogie (îngrijirea și corectarea copiilor) h) principii de igienă i) grădinaritul k) religionea l) limba și literatura română m) aritmetica și contabilitatea de casă. În acest Internat se vor primi fete române, cari vor fi absolvate clasele primare prescise de lege și vor fi implinate 12 ani.

Taxa pentru întreținere și instrucțiune este de 12 florini pe lună, plătită anticipativ. Fete lipsite de mijloce, orfane de ambii părinți, s'au de unul dintre părinți, pot fi primite gratuit în internat. Fete din Brașov, cari ar voi să petreacă în internat, numai peste 40, plătesc pentru totă instrucțiunea și pentru prânțuri și oină câte 8 florini pe lună. Cursul este de 3 ani.

La intrare, în anul primu, va plăti fiecare fetiță odată pentru totu-d'aua o taxă de inseriere de 5 fl. La primire are să aducă fiă-care elevă împletiturile și vestmintele necesare, precum și asermentul de pat. În legătură cu acest internat, adunarea generală a Reuniunii femeilor române, ținută în 24 Iunie a. c., a decis să înființeze un Orfelinat pentru fete lipsite de mijloce, orfane de ambii părinți, s'au de unul dintre părinți. În acest orfelinat se primesc de la 1 Septembrie a. c. st. v. fete de vîrstă în vîrsta de la 6—12 ani. Aceste orfane vor primi în orfelinat întreținerea completă și îngrijirea de lipsă și vor cerceta școala română capitală din locu.

Părinții s'au tutorii, cari vor voi să primească copii în acest orfelinat, vor trebui să adreseze o cerere cătră președinta Reuniunii femeilor române din locu; la această cerere vor alătura unu testimoniu de pauperitate, unu certificat medicalu, că orfana este sănătoasă și o declarațiune, că se vor suporta toate cheltuielile de întreținere și de învățare a orfanelor.

De ore-ce numărul elevelor, ce se vor primi în internat și orfelinat este restrînsu, de aceea părinții și tutorii s'au invitat să se însinua, respective a-și înainta cererile la subscrisa președintă pînă în 15 Augustu st. v.

Anul școlastic se va începe în Septembrie st. v.

Brașov, în Iulie 1893. Agnes Dușoiu. Lazar Nastasi. președintă. actuaru.

Calendarul săptămânii are 30 zile. Table with columns for months (Măslar, August), days of the week, and names of saints and feast days.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Table listing prices of various grains and products in Brașov as of August 13, 1893. Columns include quantity, quality, and price in florins and orens.

Bursa din București

Table of the Bucharest stock exchange as of August 16, 1893. Lists various securities, bonds, and bank shares with their respective values.

Tergul de rimători din Steinbruch.

La 13 August n. 1893. Starea rimătorilor a fost de 183,325 capete, la 14—15 Aug. au intrat 1931 capete și au eșit 2940, rămânendu la 16 Aug. unu număr de 187,816 capete. — Se notăză maria: ungueră veche, grea

dela — cr. pînă la 45 cr. marfă ungueră tineră grea dela fl. — cr. pînă la 46. — cr., de mijlocu dela 45. — cr. pînă la 46. — cr. ușor dela 48. cr. pînă la 49. — cr. Marfă țerănescă grea dela 44. — pînă la 45. — cr. de mijlocu dela 44 1/2 cr. pînă la 45 1/2 cr. ușor dela 46. — cr. pînă la 48. — cr. — Marfă de România Băkonu de grea dela — cr. pînă la — cr. transito mijlociu grea dela — cr. pînă la — cr. insă transito ușor dela — cr. pînă la — cr. transito dtto țeposă grea dela — cr. pînă la — cr. transito mijlociu dela — cr. pînă la — cr. Marfă țerănescă grea dela 44 1/2 cr. pînă la 45 1/2 cr. Transito, mijlociu grea dela 44. — cr. pînă la 45. — cr. transito ușor dela 48. — cr. pînă la 44 1/2 cr. — Porcii îngrășați de unu anu dela — cr. pînă la — cr., îngrășați cu cucuruzu dela — cr. pînă la — cr. Cântăriti la gară cu 4 — cr. pînă la — cr., îngrășați cu ghindă dela.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Table of commodity prices in Budapest as of August 16, 1893. Lists various types of grain and their prices per 100 kilograms.

Table of exchange rates for various currencies and commodities in Budapest as of August 16, 1893.

Cursul losurilor private

Table of private lottery rates in Budapest as of August 16, 1893. Lists various lottery tickets and their values.

Cursul la bursa din Viena.

Table of exchange rates at the Vienna stock exchange as of August 18, 1893. Lists various securities and their prices.

Cursul pieței Brașov.

Table of market prices in Brașov as of August 19, 1893. Lists various goods and their prices.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10. Cabinetu de consultațiune cu celebritățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Proprietaru: Dr. Aurel Mureșianu. Redactoru responsabilu: Gregoriu Maioru.

Institutul de băeți „CULTURA“ Buzeu (România).

Se caută un tîneru, care a terminat 8 clase gimnasiale, ca profesor de clasele primare și medietatoru pentru cl. I, II, III și IV gimnasiale de limba latină și matematică în susu numitulu institutu. Doritorii se voru adresa Direcțiunei acestui institutu, celu multu pînă la 15 Augustu v. a. c., trimițendu actele lor în copie, s'au originalu. Salariulu lunaru 100 lei noi și întreținerea completă.

Directoru: Ioan Bogățianu.

Doi școlari,

caru viziteză școalele din Brașov și se primesc în costu și cuartiru într'o familiă bună. Pentru informațiunil a se adresa la domnul Gracé, ingeneru în pens, strada Orfanilor Nr. 18.

Advertisement for pocket watches by Alfred Fischer. Features an image of a pocket watch and text describing the quality and price of the watches.

5. Verfälschte schwarze Seide. Man verbrenne ein Musterchen des Stoffes von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kränzelt sofort zusammen, verläßt bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht kränzelt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerfällt sie, die der verfälschten nicht. Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (K. u. K. Hofliefer.), **Zürich** versendet gern Muster von ihren echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Rollen und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.
Briefe kosten 10 Kr. und Postkarten 5 Kr. Porto nach der Schweiz.

— Avis —

pentru cursuri de dans.

Subscrisul are onore a face cunoscutu on. Publicu ca

ȘCOALA DE DANSU

pe sezonul acesta se va deschide la 1 Septembrie și se va fini cu ultima Noemvrie.

Onorariul pentru invetatu e celu obienuit.

Primirea de elevi in tote zilele, in localul școlei de dansu, Brașov, Strada Hirscher Nr. 9.

Cu stimă:

FRANZ FIEDLER,
măestru de dans.

2-2

Vestite in tota lumea sunt hartile de țigară

„LES DERNIÈRES CARTOUCHES ȘI LOHENGRIN“
din Fabrica **Braunstein Frères, Paris**

65 Boulevard Exelman 65.

Firma Braunstein Frères vinde numai produsele proprii, din fabrica loru de hartie in Gassicourt (S. & O.) in Frantia.

Produsele acestui stabilimentu mărețu, intocmitu după principiile cele mai moderne suntu unu triumfu alu industriei de hartie.

Unu depositu alu fabricei pentru vëndare de hartie și tuburi de țigarete se află in **Wiena, I., Schottenring 25.**

Hartia noștră veritabilă frantusască precumu și tuburi de țigarete fabricate din hartie „Les dernières cartouches“, la care pe fiă-care cartontu este firma „BRAUNSTEIN FRÈRES“ se vinde in tote marchetaniile, și in tote traficele reg. ung. de tutun.

Neapărat de lipsă pentru fiăcare familie este
Caféua-Malz a lui Kathreiner Kneipp
cu gustu de cafea bone.

Acesta este avantajosu că pote inlocui cafeua amestecată cu cichorie oferandu o cafea hrănitore și gustosă, un escelent surrogat la cafea. De recomandat pentru femei, copii și bolnavi.

Păđiți-ve de imitațiă.

Se află in totu locul. 28-52.) 1/2 Kilo 25 cr.

Intr'o distinsă familiă germană din Brașov

se primesc școlari,

caru visitedă școlile din Brașov, in cuartiru și cu totă provisiunea. Se află la dispoziție și unu pianu.

Informați la administrațiă „Gazetei Transilvaniei.“ 203.2-3

Se caută

pentru o farmaciă in Romania unu tēneru absolvent

de 4 clase gimnasiale, in condiți favorabile.

A se adresa la administrațiă „Gazet. Trans.“

— „Olteana“ —

casă de economi, societate pe acțiuni in Viștea inferiără.

Primește depuneru spre fructificare sub condițiunile următoare:

- 1) Depuneru la acărora ridicare nu se cere anunțare 5⁰/₀.
- 2) „ „ „ se anunță cu 5¹/₂⁰/₀.
- 3) „ „ „ dela biserici, școle și corporațiuni culturale, fiindu acele puse pe unu timpu mai îndelungatū cu 6⁰/₀.

Totu felulu de depuneru, precumu și ridicări de banu se potu face și prin postă.

Viștea infer. in 1 Iulie 1893.

188.3-3

Directiunea.

Dintre tote hartile pentru țigarete este recunoscută de cea mai bună hartia de țigarete veritabilă frantuzescă

„Le Gloria“

fabricațiunea d-loru

JOSIFU BARDOU & FILS
in PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de auru, 16 diplome de onore maru, 20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hartia, care in fineță și bunătate intrece tote celelalte hartii de țigarete ce esistă.

„Le Gloria“ este numai atunci veritabilă, decă fiă-care carticică portă firma IOSIFU BARDOU & FILS.

„Le Gloria“ se efectuează cu marginele netede seu crestate (perforate).

„Le Gloria“ se efectuează și ca tuburi și adecă intr'o calitate neintrecută de fină.

„Le Gloria“ este de căpētatu in Brașov in tote marchetaniile și bęcăniile en-gros, precumu și la fiă-care debitantū mai bunu de tutunū.

28.—52.

Precauțiune la cumpărarea de

ZACHERLIN.

Se află de vëndare in Brașov:

La Domni I. L. et A. Hess-haimer, Heinrich Zinz, Dimitrie Eremias nepoții, Emilu Por, Karl Ivk, Franz Kelemen farmacistu, Julius Müller, Carol Schuster farmacistu, Teutsch et Turtler, N. Grădinar, Eduard Kugler farmacistu, Carol Töpfer, Jul. Hornung farmacistu, Heinrich G. Obert, Emilu Jekelius farmacistu, Victoru Roth farmacistu, Heinrich Wagner, Karl Harth, Ioanu Dușoiu et. Fiu. W. Wunsch Fritz Grisberger, Heinar. Herrmannu.

In Făgărasu:

La Domni Richard Glein farmacistu, M. A. Gräser, I. Larosch, Heinrich Schul, B. Rehner

In Cinculu mare:

La D-nulu Iosifu Hammer.

In Cohalnu:

La Domni Ernst Wolf, Sam. Nagelschmidts Erben.

In Șercaia:

La D-nulu I. Schnell.

In Zărnesti:

La D-nulu Aurel Cuteanu farmacistu.

Mai departe se află „Zacherlin“ de vëndare pretutindenea, unde suntu placate espuse.

Mușteriu: Nu'mi trebuie astfel de prafu pentru insecte, căci am cerutū Zacherlin! Cu totu dreptulu este lăudatū acestă specialitate ca celu mai bunu mijlocu in contra insectelorū de totu soiulu și pentru aceea eu cumperu numai: **1 sticla sigilată** cu numele „Zacherlin“.

14—*

Ioan Zacharias

Brașov, Strada Vămii Nr. 1

Și recomandă P. T. publicu marele depou de țoluri de lână, tapete de padime de lățime simplă și duplă, precu și cērșeafuri de patu din bricele cele mai bune și cu prețurile cele mai moderate.

Anunciuri

(inserțiuni și reclame)

Suntu a se adresa subscrisor sei administrațiunii. In casu publicării unui anuciuru mult de odată se face scăpământu, care cresce cu căpētatu publicarea se face mai multe-oru.

Administrațiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI“

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se potu cumpăra in librăria Nicolae Ciurecu, in tutungeria I. Gross.